

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

OHJE
20.1.2009

3860/022/2008

Voimassa 20.1.2009 toistaiseksi

SIVIILIPALVELUKSEN JÄRJESTÄMISTÄ JA SUORITTAMISTA KOSKEVA OHJE

SIVIILIPALVELUKSEN JÄRJESTÄMISTÄ JA SUORITTAMISTA KOSKEVA OHJE

Sisällysluettelo

1. SIVIILIPALVELUKSEN ALKAMINEN	4
2. SIVIILIPALVELUSVELVOLLISEN PALVELUSPAIKKA JA –TEHTÄVÄT	5
3. SIVIILIPALVELUSVELVOLLISEN TYÖ- JA VAPAA-AIKA	6
4. SIVIILIPALVELUSVELVOLLISEN LOMAT	7
4.1. Henkilökohtainen loma (HL)	7
4.2. Henkilökohtainen syylooma (HSL)	8
4.3. Kuntoisuusloma (KL)	8
4.4. Isyysvapaa (IV)	8
4.5. Muita lomaohjeita	9
5. SIVIILIPALVELUSVELVOLLISEN YLLÄPITO	9
5.1. Majoitus	10
5.2. Ruokailu	11
5.3. Päiväraha ja matkakorvaukset	12
5.4. Vaatetus	12
5.5. Terveystenhoito	12
5.6. Siviilipalvelusvelvollisten terveydenhoito, riskien vähentämismahdollisuudet ja vakuutusurva	15
6. HUUMAUSAINEN KÄYTTÖÄ SELVITTÄVÄ TUTKIMUS	17
7. PALVELUSRIKKOMUKSET JA KURINPITO	17
7.1. Palvelusrikkomus ja kurinpitorangaistukset	17
7.2. Luvaton poissaolo	18
7.3. Rikosilmoitus	19

8. SIVIILIPALVELUSVELVOLLISEN HENKILÖASIAKIRJAT	20
9. SIVIILIPALVELUSAJAN LASKEMINEN	22
10. SIVIILIPALVELUSVELVOLLISEN KOTIUTTAMINEN	24
10.1. Kotiuttaminen täysin palvelleena	24
10.2. Siviilipalveluksen keskeyttäminen	24
11. MUITA OHJEITA	25

Säädökset:

- siviilipalveluslaki (1446/2007)

- työministeriön asetus siviilipalvelusvelvollisen matkakorvauksista ja maksuttomien lomamatkojen lukumääristä (1462/2007)

1. Siviilipalveluksen alkaminen

Lapinjärven koulutuskeskus toimii valtakunnallisena siviilipalveluskeskuksena, jonka tehtävinä ovat siviilipalvelusvelvollisten palvelukseen määrääminen, kouluttaminen ja valvonta, siviilipalvelustodistuksen antaminen ennen siviilipalveluksen alkamista, siviilipalvelusvelvollisten majoituskustannusten maksaminen sekä siviilipalveluksen muu toimeenpano.

Hakemus siviilipalvelukseen toimitetaan kutsunnassa kutsuntalautakunnalle, asevelvollisen ollessa palveluksessa joukko-osaston komentajalle ja muulloin siviilipalveluskeskukselle tai puolustusvoimien aluetoimistolle. Kutsuntalautakunta ja puolustusvoimien aluetoimisto toimittavat siviilipalveluskeskukselle tiedon uudesta siviilipalvelusvelvollisesta. Siviilipalveluskeskus toimittaa palvelusvelvolliselle palveluksen alkamisajankohtaa ja palveluspaikkaa koskevan määräyksen hyvissä ajoin, viimeistään kaksi kuukautta ennen palveluksen alkua. Määräys voidaan antaa tiedoksi myös lyhyemmässä ajassa sen kalenterivuoden alusta, jona siviilipalvelusvelvollinen täyttää 29 vuotta, tai muulloinkin hänen suostumuksellaan. Ulkomailla oleskelevalle määräys voidaan lähettää asianomaiseen Suomen suurlähetystöön, muuhun diplomaattiseen edustustoon tai konsulaattiin siviilipalvelusvelvolliselle toimitettavaksi. Siviilipalveluskeskus voi lähettää ajankohdasta ennakkotiedon jo tätä aikaisemminkin.

Palvelusmääräys on annettava siviilipalvelusvelvolliselle todisteellisesti tiedoksi. Todisteelliset tiedoksiantotavat ovat saantitodistusmenettely, asiankirjan luovuttaminen asianosaiselle henkilökohtaisesti ja haastetiedoksianto. Poliisin virka-apu voi olla määräyksen tiedoksi antamisessa tarpeen mm. tilanteessa, jossa palvelusvelvollisen asuinpaikkaa ei ole onnistuttu selvittämään osoitetiedusteluin tai määräyksen vastaanottaminen halutaan erityisesti varmistaa tai jos palvelusvelvollinen vaikuttaa pyrkivän välttämään määräyksen vastaanottamista.

Palveluksen alkamisajankohtaa määrättäessä otetaan huomioon muun muassa palvelusvelvollisen toivomukset, ikä ja se, onko kysymyksessä välittömästi varusmiespalveluksesta siirtyvä tai ehdonalaiseen

vapauteen siirtyvä. Jos palvelusvelvollinen on täyttänyt 28 vuotta, hänet on pyrittävä määräämään palvelukseen mahdollisimman pian iän saavuttamista seuraavan vuoden alussa. Kun siviilipalveluksesta kieltäytymisestä tai siviilipalvelusrikoksesta tuomittu siirtyy ehdonalaiseen vapauteen, on hänelle järjestettävä palveluspaikka Lapinjärven koulutuskeskuksesta. Koeaika on jäljellä oleva palvelusaika. Ehdonalaiseen vapauteen ei voi siirtyä sellainen siviilipalvelusrikoksesta tuomittu, joka ikänsä vuoksi ei voi suorittaa jäljellä olevaa siviilipalvelusaikaansa loppuun.

Palvelus alkaa aina yleisenä palveluksen alkamisajankohtana peruskoulutusjaksolla siviilipalveluskeskuksessa. Työpalvelua ei saa aloittaa ennen siviilipalveluskeskuksen tekemää kirjallista työpalvelumääräystä. Työpalvelu on aloitettava siviilipalveluskeskuksen määräämänä päivänä palveluspaikassa. Työpalvelun aloittamisen kellonajan siviilipalvelusvelvollinen sopii palvelupaikan kanssa, paikassa noudatettavan työajan puitteissa.

Siviilipalvelus suoritetaan Suomessa lukuunottamatta mahdollisia lyhyehköjä komennusmatkoja ulkomaille. Siviilipalveluspaikka voi siviilipalvelusvelvollisen hakemuksen perusteella määrätä hänet korkeintaan 14 vuorokauden ulkomaan komennusmatkalle.

Siviilipalveluskeskus voi siviilipalveluspaikan hakemuksesta ja palvelusvelvollisen suostumukselle määrätä hänet korkeintaan 2 kuukauden ulkomaan komennusmatkalle, jos siihen on työ- tai koulutustehtävään liittyvä erityinen syy. Hakemus on tehtävä siviilipalveluskeskukselle kirjallisesti ja siinä tulee esittää palvelusvelvollisen kirjallinen suostumus sekä selvitys palvelusvelvollisen työtehtävistä, palvelusolosuhteista ja palvelusturvallisuudesta. Ulkomailla suoritettavan palveluksen matkakustannuksista ja ylläpidosta vastaa siviilipalveluspaikka.

2. Siviilipalvelusvelvollisen palveluspaikka ja -tehtävät

Siviilipalveluskeskus määrää siviilipalveluspaikan, jossa siviilipalvelusvelvollinen suorittaa työpalvelun. Siviilipalvelusvelvollinen voi myös itsenäisesti hankkia palveluspaikan. Siviilipalvelusvelvollisen vakaumus on keskeistä palveluksen järjestämisessä. Hänen omalle ilmoitukselleen vakaumuksesta on annettava merkitystä palveluspaikkaa ja palvelustehtäviä määrättäessä. Siviilipalvelusvelvollisen tottelemisvelvollisuuden ulkopuolelle jää tehtävä, jonka katsotaan perustellusti olevan hänen vakaumuksensa vastainen. Siviilipalveluspalvelusvelvollista ei saa määrätä työhön, jota palveluspaikan vakituiset työntekijät työriidan vuoksi eivät suorita, paitsi milloin on kyseessä kielletty työtaistelutoimenpide.

Suomen tai ruotsinkielisen siviilipalvelusvelvollisen on voitava suorittaa palvelus omaa äidinkieltään

käyttäen, ellei hän toisin suostu. Palveluspaikan sijaitessa yksikielisessä kunnassa siviilipalvelusvelvollisen äidinkielen on oltava sama kuin kunnan kielen, ellei hän toisin suostu. Myös muu äidinkieli on otettava huomioon palveluspaikkaa ja -tehtäviä määrättäessä lähinnä tehtävien edellyttämän ja palveluspaikan henkilökunnan kielitaidon osalta. Muun äidinkielen kuin suomen tai ruotsin omaavalle on tarvittaessa koulutusjakson aikana pyrittävä järjestämään suomen kielen tukiovetusta.

Siviilipalvelusta ei saa suorittaa oman työnantajan palveluksessa. Merkitystä ei ole palvelussuhteen laadulla (esimerkiksi työsuhde/virkasuhde, vakainainen/määräaikainen) eikä sillä, että siviilipalvelusvelvolliselle on myönnetty omasta toimestaan siviilipalveluksen suorittamisen ajaksi virkavapautta.

Siviilipalveluspaikalla ei saa yhdistää työntekoa eikä minkäänlaisen taloudellisen vastikkeen maksamista. Siviilipalvelusvelvolliselle ei saa maksaa palkkaa eikä esimerkiksi virkamiehille maksettavia päivärahoja, kokouspalkkioita tai ylityökorvauksia. Siviilipalvelusvelvollinen voi tehdä palvelusaikanaan töitä vapaa-ajallaan ilman aikarajoituksia, muttei kuitenkaan oman siviilipalveluspaikkansa palveluksessa.

Harkittaessa yhteyttä entiseen työnantajaan on kiinnitettävä huomiota muun muassa työsuhteen päättymisen ja siviilipalveluksen alkamisen väliseen aikaan ja työsuhteen keston. Työsuhteen päättymisen ja siviilipalveluksen alkamisajankohdan väli tulisi olla vähintään 6 kk. Opiskelun

perusteella kiinteä yhteys voi olla esimerkiksi silloin, kun siviilipalvelusvelvollinen palvelisi tehtävissä, jotka suoraan hyödyntäisivät hänen jatko-opintojaan kyseisessä oppilaitoksessa.

Palveluspaikka ilmoittaa keskukselle tiedot avoinna olevasta palveluspaikastaan ja siviilipalvelusvelvollista koskevat toivomukset. Jos palveluspaikkaan halutaan tietty palvelusvelvollinen, tulee myös tästä ilmoittaa kirjallisesti keskukseseen. Ennen työpalvelua koskevan määräyksen antamista palveluspaikkaa ja palvelusvelvollista on kuultava. Määräyksestä voidaan valittaa Helsingin hallinto-oikeuteen.

Palveluspaikan on aktiivisesti perehdytettävä palvelusvelvollinen palveluspaikkaan ja työtehtäviin. Työtehtäviä määrättäessä on otettava huomioon palvelusvelvollisen vakaumus ja soveltuvuus. Mikäli siviilipalvelusvelvollinen perustellusti ilmoittaa työtehtävien olevan vakaumuksensa vastaisia, tulee palvelusvelvollinen määrätä toisiin tehtäviin. Soveltuvuudessa huomiota on kiinnitettävä lähinnä hänen koulutukseensa, työkokemuksensa ja terveydentilaansa.

Siviilipalvelusvelvolliselle voidaan määrätä uusi palveluspaikka, mikäli palvelusvelvollinen ilmoittaa vakaumuksensa olevan ristiriidassa palveluspaikan kanssa. Arvioitaessa mahdollista ristiriitaa vakaumuksen ja siviilipalveluspaikan tai palvelustehtävien välillä tulee arvioinnin lähtökohdan olla siviilipalvelusvelvollisen oma näkemys asiasta. Siviilipalvelusvelvollisen näkemyksen tulee kuitenkin olla myös objektiivisesti arvioiden ymmärrettäviä ja hyväksyttäviä.

Palveluspaikan siirto palveluksen aikana

Siviilipalvelusvelvollisen siirron palveluspaikasta toiseen palveluksen aikana ratkaisee siviilipalveluskeskus. Siirtoa voivat hakea sekä palveluspaikka että siviilipalvelusvelvollinen.

Siirtohakemus on tehtävä keskukselle kirjallisesti. Jos siviilipalvelusvelvollinen hakee siirtoa, hakemuksesta on ilmentävä peruste siirrolle. Hakemukseen on liitettävä nykyisen palveluspaikan kirjallinen lausunto, uusi sitoumuslomake ja tarvittaessa rikosrekisterinote. Jos taas palveluspaikka hakee siirtoa, hakemuksessa on siirron syiden lisäksi tuotava esille laitoksen käsitys siitä, minkälaisiin tehtäviin palvelusvelvollinen soveltuu. Hakemukseen on liitettävä palvelusvelvollisen lausunto, josta on käytävä ilmi ainakin hänen toivomuksensa uudesta palveluspaikasta.

Pääsääntöisesti siirto on järjestettävä, jos uusi palveluspaikka haluaa sijoittaa palvelusvelvollisen ja palvelusvelvollinen hyväksyy siirron sinne. Siviilipalveluskeskus voi hakea siirtoa omasta aloitteestaan palveluksen asianmukaisen suorittamiseksi turvaamiseksi tai yleisen edun niin vaatiessa. Ennen siirtoa koskevan päätöksen tekemistä siviilipalveluskeskuksen on kuultava siviilipalvelusvelvollista, hänen nykyistä ja uutta siviilipalveluspaikkaansa. Kuulemisvelvoitteesta voidaan kuitenkin poiketa, jos siirtotarve on kiireellinen ja perustuu merkittävään yleiseen etuun. Päätökseen voidaan hakea muutosta Helsingin hallinto-oikeudelta.

3. Siviilipalvelusvelvollisen työ- ja vapaa-aika

Siviilipalvelusvelvollisen on noudatettava palveluspaikan yleisen työajan puitteissa hänelle määrättyä työaika. Siviilipalvelusvelvolliseen ei sovelleta kyseistä työtä koskevaa virka- tai työehtosopimusta. Säännöllinen työaika on vähintään 36 viikkotuntia ja enintään 40 viikkotuntia. Sää-

detyt viikkotyöajat eivät kuitenkaan estä työajan tasaamista sovituille tasausjaksoille, joten työaika voidaan järjestää esimerkiksi periodiluonteisesti.

Jos palvelusvelvollinen määrätään 40 tunnin viikkotyöajan ylittävään ylityöhön, korvauksena annetaan suoritettua ylityön pituinen vapaa-aika mahdollisimman pian. Vapaa-aikaa ei kerätä palvelusajalta pidettäväksi sen lopussa. Päivystysaika, jonka aikana siviilipalveluspalvelusvelvollinen velvoitetaan esimerkiksi oleskelemaan majoitustilassa, jotta hänet voidaan kutsua työhön, lasketaan työajaksi siten, että kaksi tuntia päivystysaikaa vastaa yhden tunnin työaika. Merkitystä ei ole sillä, mihin vuorokauden aikaan tai minä viikonpäivänä työ, ylityö tai päivystys on tehty.

Siviilipalvelusvelvollisen tekemään työhön sovelletaan työturvallisuuslakia. Siviilipalvelukseen sovelletaan työterveyshuoltolakia, jos siviilipalveluslaissa ei ole toisin säädetty.

Työaikaan ei sisälly ruokailuun varattu aika eivätkä päivittäiset työmatkat majoituksen ja palvelupaikan välillä. Työmatkan pituuden on kuitenkin oltava kohtuullinen. Komennusmatkoilla matkustamiseen käytetty aika lasketaan työajaksi.

Siviilipalvelusvelvollisella on oikeus lepoa ja virkistystä varten tarpeelliseen riittävään vapaa-aikaan. Muu kuin siviilipalvelusvelvolliselle määrätty palvelusaika 36-40 viikkotuntia on hänen vapaa-aikaansa. Siviilipalvelusvelvollisen säännöllinen viikkovapaa määräytyy yleensä samoin kuin palveluspaikassa vastaavia tehtäviä suorittavalla henkilöstöllä.

Siviilipalvelusvelvollisen mahdollisesti vapaa-aikanaan harjoittama ammatti, elinkeino, ansiotyö tai opiskelu ei saa haitata palvelusvelvollisuuden suorittamista, jonka laiminlyönti voidaan käsitellä kurinpitoasiana. Palveluspaikalle ei saa tehdä työtä palkkaa tai palkkiota vastaan.

4. Siviilipalvelusvelvollisen lomat

Siviilipalveluspaikka päättää loman antamisesta ja loman ajankohdasta. Loman myöntää siviilipalveluspaikan vastuuhenkilö. Seuraavassa mainitut loma- ja isyysvapaapäivät lasketaan arki-päivinä siten, että loma-aika ei kulu säännönmukaisen viikkovapaan aikana.

4.1. Henkilökohtainen loma (HL)

Siviilipalvelusvelvollisella on oikeus henkilökohtaiseen lomaan (HL), joka myönnetään ilman erikseen

esitettävää syytä ja joka luetaan palvelusajaksi. Lomien määrä on koko palvelusaikana 18. Palveluksensa ennen 1.1.2008 aloittaneiden lomaoikeus on 20. HL-lomia ei saa määrätä pidettäväksi viikkovapaana (sis. myös pyhäpäivät, jolloin palveluspaikan henkilöstöllä on vapaapäivä). Lomien tulee jakautua tasaisesti koko palvelusajalle. Pääsääntöisesti henkilökohtaista lomaa annetaan yksi tai kaksi vuorokautta siviilipalvelusvelvollisen palvelemaa kuukautta kohti henkilökohtaisten asioiden hoitamista varten. Lomia voidaan antaa hänen hakemuksestaan mahdollisuuden mukaan lomatarpeen mukaisesti, myös siten, että HL-lomia yhdistetään.

4.2. Henkilökohtainen syylooma (HSL)

Palveluspaikka voi antaa siviilipalvelusvelvolliselle painavista henkilökohtaisista syistä ns. HSL-lomaa, jonka määrä koko palvelusaikana on enintään 180 päivää. HSL-lomaa ei lueta palvelusajaksi.

Saadakseen HSL-lomaa siviilipalvelusvelvollisen on yleensä käytettävä ensin HL-lomansa. Jos tämä olisi esimerkiksi siviilipalvelusvelvollisen jäljellä oleva palvelusaika huomioon ottaen kohtuutonta, HSL-loma voidaan antaa, vaikkei kaikkia HL-lomia ole vielä pidetty, samoin kuin ennalta arvaamattomasta, yllättävästä syystä. Jos palvelusajan päättyessä kaikkia HL-lomia ei ole käytetty, HSL-lomapäiviä voidaan tältä osin jälkikäteen muuntaa HL-päiviksi, joilta maksetaan takautuvasti päiväraha. Kansaneläkelaitokselle on sotilasavustusta varten viipymättä ilmoitettava palveluksen keskeyttämisestä silloin, kun siviilipalvelusvelvolliselle on annettu vähintään 14 päivän HSL-loma, jota ei lueta palvelusajaksi. Palveluksen jatkumisesta on myös ilmoitettava viipymättä. Ilmoitus tehdään työ- ja elinkeinoministeriön määräämällä tavalla.

HSL-loma voidaan antaa siviilipalvelusvelvollisen hakemuksesta todisteellisilla perusteilla, jos loman tarve ei muutoin ole todennettavissa. Perusteena voivat olla taloudelliset tai perhesyyt, oikeusasiat (tuomioistuin- tai viranomaisasia, jota on esimerkiksi asioiminen asianajajan luona tai ajokortti yms. asia), luottamustehtävän hoitaminen tai muut syyt.

Kun siviilipalvelusvelvollinen kutsutaan tuomioistuimeen tai viranomaisen määräämänä todistajana kuulusteluun, hänet vapautetaan palvelustehtävistä ja tämä aika katsotaan palvelusajaksi. Palveluspaikka voi vapauttaa siviilipalvelusvelvollisen palvelustehtävistä lähiomaisen vakavan, äkillisen sairastumisen tai kuoleman vuoksi ilman, että hänen tulee hakea lomaa. Vapauttamisen aika katsotaan palvelusajaksi. Lähiomaiseksi katsotaan avio- ja avopuoliso; lapsi, ottolapsi, pysyvästi huollettavana oleva lapsi ja puolison lapsi; omat vanhemmat, otto- ja kasvattivanhemmat sekä äiti- ja isäpuoli; sekä isovanhemmat ja sisarukset.

4.3. Kuntoisuusloma (KL)

Siviilipalvelusvelvolliselle voidaan antaa kuntoisuuslomaa yhteensä enintään 20 vuorokautta, jos hän on erityisesti kunnostautunut palvelusaikana.

Kuntoisuusloma annetaan siviilipalveluspaikan, esimerkiksi siviilipalvelusvelvollisen esimiehen, aloitteesta, yksilöllisen kiitettävän palveluskäyttäytymisen perusteella ja heti aiheen ilmaantua. KL-lomia ei tule kerätä palvelusajan loppuun siten, että kotiuttamispäivä tosiasiallisesti siirtyy jopa viikoilla. Loman antamista harkittaessa on otettava huomioon esimerkiksi siviilipalvelusvelvollisen ahkeruus, aloitekyky, täsmällisyys, käytös sekä koulutuksen tai työpalvelun menestyksellinen suoritus.

4.4. Isyysvapaa (IV)

Siviilipalvelusvelvollisella on oikeus oman lapsen syntymän yhteydessä pidettävään 12 vuorokauden yhtäjaksoiseen isyysvapaaseen, joka luetaan palvelusaikaan ja jonka perusteeksi on esi-

tettävä lapsen syntymätodistus tai vaadittaessa kotikunnan lastenvalvojan todistus. Isyysvapaan ajalta maksetaan päiväraha. Isyysvapaaseen ei lasketa viikkovapaita (tai vast.).

Isyysvapaa on yleensä aloitettava kuukauden kuluessa lapsen syntymästä. Kansaneläkelaitos voi maksaa siviilipalvelusvelvolliselle hakemuksesta isyysvapaan ajalta isyysrahaa.

4.5. Muita lomaohjeita

Lomista päättää palveluspaikan päällikkö tai palveluspaikassa siviilipalvelusasioista vastaamaan määrätty henkilö. HSL-loman myöntää aina siviilipalveluspaikan siviilipalvelusvelvollisten valvonnasta vastaava henkilö. Lomaa on haettava hyvissä ajoin mahdollisten työvuorojen järjestämiseksi. Hakemus on käsiteltävä ja ratkaisusta ilmoitettava kiireellisesti siviilipalvelusvelvolliselle. Jos siviilipalvelusvelvollinen haluaa lomaa heti siviilipalveluksen alkamisesta, hänen on yleensä haettava lomaa palvelu paikalta henkilökohtaisesti. Menettely on sama siviilipalvelusvelvollisen hakiessa lomaa välittömästi koulutuksen päätyttyä. Loma voidaan antaa vain poikkeuksellisesti palveluksen alkamispäivästä lukien.

Jos lomalla oleva siviilipalvelusvelvollinen tarvitsee loman pidennystä, hänen on haettava pidennystä palveluspaikalta viivytyksettä ja todisteellisesti. Lomaa ei saa jatkaa ilman hakemuksen hyväksymistä. Selvitys pidennyksen tarpeellisuudesta on tarvittaessa esitettävä hakemuksessa. Jos siviilipalvelusvelvollinen sairastuu tai vammautuu loman aikana, hänen on ensisijaisesti hauduttava palveluspaikan osoittaman lääkärin hoitoon, elleivät pakottavat syyt edellytä muun lääkärin hoitoa. Sairastumisesta on ilmoitettava viivytyksettä palveluspaikkaan. Siviilipalvelusvelvollisen kotihoito edellyttää tästä mainintaa lääkärintodistuksessa. Palvelusajaksi laskettava loma katsotaan keskeytyneeksi sairausloman alkamispäivästä.

Lomia laskettaessa otetaan huomioon vain täydet kalenterivuorokaudet, vaikka loma alkaakin ensimmäistä lomavuorokautta edeltävänä päivänä siviilipalvelusvelvolliselle määrätyn palveluksen päätyttyä.

Jos yhdensuuntainen matkustaminen lomalle kotipaikkakunnalle (tai vast.) kestää yli 6 tuntia yleisiä kulkuneuvoja käyttäen, palveluspaikka voi hyvittää palveluksen alkamisen ja päättymisen kellonajassa kuuden tunnin ylittävän ajan joustavasti tulo- ja menomatkan aikataulujen mukaisesti (matkapidennys). Siviilipalvelusvelvolliselle maksetaan päivärahaa palvelusajaksi laskettavien lomapäivien ajalta.

5. Siviilipalvelusvelvollisen ylläpito

Palveluspaikka vastaa palvelusaikana ylläpidosta, johon sisältyvät majoitus, ruokailu, terveydenhuolto,

päiväraha ja mahdolliset työ- ja komennusmatkakustannukset sekä palvelustehtävien edellyttämät erityisvaatetus ja -varusteet. Palvelusaika sisältää sekä peruskoulutusajan että työpalvelun. Palveluspaikka ja siviilipalvelusvelvollinen eivät voi muusta pätevästi sopia.

5.1. Majoitus

Siviilipalvelusvelvollisella on palvelusaikana oikeus ilmaiseen majoitukseen. Palveluspaikan on tarvittaessa järjestettävä siviilipalvelusvelvolliselle majoitus sen omissa, majoitukseen sopivissa tiloissa tai vuokraamalla tilat. Siviilipalveluspaikka vastaa osoittamansa majoituksen kustannuksista. Osoitettu majoituspaikka voi olla siviilipalveluspaikan tai siviilipalvelusvelvollisen järjestämä. Siviilipalvelusvelvollisen järjestäessä majoituspaikkansa itsenäisesti tulee valittuun majoitusvaihtoehtoon saada siviilipalveluspaikan hyväksyntä.

Palveluspaikka voi myös osoittaa siviilipalvelusvelvollisen asumaan kotonaan sovittuaan asiasta hänen kanssaan. Mikäli kotona asumisesta aiheutuu siviilipalvelusvelvolliselle itselleen kustannuksia, on palveluspaikan ne korvattava. Siltä osin kuin majoituksella on oleellista merkitystä palvelustehtävien suorittamiselle (esimerkiksi päivystysaika), siviilipalvelusvelvollisen on oleskeltava hänelle osoitetuissa tiloissa.

Majoituksesta tulee antaa siviilipalvelusvelvolliselle sitoumuslomakkeessa kirjallinen osoitus epäselvyyksien välttämiseksi. Mikäli siviilipalvelusvelvollinen kieltäytyy tarjotusta asunnosta, on myös tästä tehtävä merkintä kirjalliseen sitoumuslomakkeeseen. Samalla voidaan antaa tiedot myös muun ylläpidon järjestämisestä.

Palveluspaikka vastaa majoituksesta aiheutuvista kustannuksista kotiuttamispäivään asti. Valtio korvaa palveluspaikalle siviilipalvelusvelvollisen kuukausittaiset majoituskustannukset osoitetun majoituksen sijaintipaikkakunnan mukaan seuraavasti:

I kuntaryhmä: Espoo, Helsinki, Kauniainen ja Vantaa enintään 250 euroa;

II kuntaryhmä: Muut kunnat enintään 150 euroa.

Jos siviilipalvelusvelvollinen osoitetaan majoittumaan siviilipalvelusvelvollisen vanhempien omistamaan tai vuokraamaan asuntoon, on korvattavien majoituskustannusten määrä enintään 100 euroa kuukaudessa.

Majoituskustannukset korvataan enintään toteutuneiden asumiskustannusten mukaisesti. Korvattavia majoituskustannuksia ovat vuokra, muu vastike tai niihin rinnastettava muu sopimukseen perustuva kiinteän suuruinen kuukausittainen asumismeno, ei kuitenkaan rahoitusvastike tai asuntolainan pääomalyhennys. Jos siviilipalvelusvelvollinen osoitetaan asumaan kotonaan, korvattaviksi tulevat siviilipalvelusvelvollisen vuokra tai vastike, vesimaksu, käyttösähkö ja saunamaksu.

Autopaikkaa, internetyhteyttä tms. lisäkustannuksia ei korvata. Asuntolainan korot eivät kuulu palveluspaikan maksettaviksi, vaan niihin voi palvelusvelvollinen hakea Kelalta sotilasavustusta. Asuinkumpaneiden osuutta kustannuksista ei korvata.

Siviilipalveluspaikan on laskutettava maksetut majoituskustannukset siviilipalveluskeskukselta takautuvasti viimeistään sen kalenterivuoden päättyessä, johon majoituskustannukset kohdistuvat. Siviilipalveluspaikan on esitettävä maksamistaan majoituskustannuksista luotettava selvitys. Mallihakemus löytyy osoitteesta www.sivariakeskus.fi/lomakkeet/majoituskustannuksia koskeva ohje.

Korvausten hakuajat:

30.4. mennessä saapuneet laskut käsitellään 30.6. mennessä

31.8. mennessä saapuneet laskut käsitellään 31.10. mennessä

5.12. mennessä saapuneet laskut käsitellään 31.12. mennessä.

Palveluspaikka vastaa myös työmatkoista osoittamansa majoituksen ja palveluspaikan välillä. Korvattavana päivittäisenä työmatkana voidaan pitää yli viiden kilometrin yhdensuuntaista matkaa. Korvaus tarkoittaa siviilipalvelusvelvolliselle halvinta julkisen kulkuvälineen matkalippua. Kuljetus voidaan järjestää myös esimerkiksi henkilökunnan mukana.

Majoitustilan on oltava riittävän tilava, lämmin, tuuletettava, kunnollisesti valaistu ja varustettu tarpeellisin kalustein (vähintään vuode, kirjoituspöytä, lukulamppu ja tuoli). Siellä on oltava riittävät tilat siviilipalvelusvelvollisen henkilökohtaisten tavaroiden säilyttämiseksi. Majoituksen yhteydessä tai välittömässä läheisyydessä on oltava kunnolliset ruuan säilytystilat, keittomahdollisuus ja peseytymistilat sekä mahdollisuus vaatteiden pesemiseen. Siviilipalvelusvelvollisella on oltava mahdollisuus kunnolliseen peseytymiseen aamuisin ja iltaisin sekä saunomiseen vähintään kerran viikossa. Viihtyvyyttä voidaan edistää mahdollisuuksien mukaan sanoma- ja aikakauslehdillä sekä vapaa-ajan viettoon liittyvillä välineillä. Siviilipalvelusvelvollinen vastaa majoitustilan siisteydestä. Palveluspaikka voi antaa ohjeita tai määräyksiä majoitustilojensa käytöstä.

5.2. Ruokailu

Palveluspaikka vastaa siviilipalvelusvelvollisen ruokailusta palvelusaikana päivinä, joina hän on palveluksessa, komennusmatkalla tai palveluspaikan osoittamassa majoituksessa viikkovapaalla tai lomalla. Muualla kuin siviilipalveluspaikan osoittamassa majoituksessa vietetyn loman ja viikkovapaan ajalta siviilipalvelusvelvollinen ei ole oikeutettu ruokarahaan. Vastuulle työpäivien ruokailusta ei ole merkitystä sillä, missä siviilipalvelusvelvollinen asuu.

Päivittäiset ateriat ovat aamiainen, lounas ja päivällinen sekä iltapala. Ruoan on oltava terveellistä, ravitsevaa, monipuolista ja riittävää. Sen on vastattava laadultaan ja vaihtelevuudeltaan palveluspaikan henkilöstölleen tarjoamaa ruokaa. Erityisruokavalio tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon.

Jos ruokailua ei voida järjestää palveluspaikassa, palveluspaikka voi sopia jonkin ruokalan kanssa ruokailun järjestämisestä tai kaupan kanssa tilin avaamisesta siviilipalvelusvelvollisen ruokaostoksille tiettyyn enimmäismäärään saakka.

Mikäli ruokailua ei ole mahdollista järjestää, tulee siviilipalveluspaikan maksaa siviilipalvelusvelvolliselle ruokaraha. Ruokarahan euromäärä määräytyy sen mukaan, kuinka monta aterialla hänelle päivittäin järjestetään. Taulukko maksettavista ruokarahoista on liitteenä 4.

Komennusmatkalle maksettavasta ruokarahasta on määrätty erikseen työ- ja elinkeinoministeriön siviilipalvelusvelvollisen matkoja koskevassa ohjeessa 3859/022/2008. Ohje löytyy internetistä työ- ja elinkeinoministeriön sivuilta www.tem.fi.

5.3. Päiväraha ja matkakorvaukset

Siviilipalveluspaikka maksaa siviilipalvelusvelvolliselle päivärahan, joka on samansuuruinen kuin asevelvollisuuslain mukaista palvelusta suorittavan päiväraha. Päiväraha on porrastettu palvelusajan mukaan. Päiväraha maksetaan jokaiselta päivältä, myös lauantailta ja sunnuntailta. Päivärahaa ei kuitenkaan makseta

- kokonaisilta päiviltä, jotka siviilipalvelusvelvollinen on ollut luvatta poissa palvelukses ta
- HSL-loman ajalta
- ajalta, jona siviilipalvelusvelvollinen on tahallisesti tehnyt itsensä palvelukseen kykenemättömäksi eikä
- ajalta, jona siviilipalvelusvelvollinen on ollut epäiltynä pidätettynä tai vangittuna, jos hänet tuomitaan tästä teosta vankeuteen (muu kuin siviilipalvelusrikos).

Päivärahojen euromäärät löytyvät internetistä siviilipalveluskeskuksen sivuilta www.sivariakeskus.fi tai työ- ja elinkeinoministeriön sivuilta www.tem.fi.

Siviilipalvelusvelvollisen maksuttomista lomamatkoista, työ- ja palvelusmatkoista sekä kokenusmatkoista on määrätty erikseen siviilipalvelusvelvollisen matkoja koskevassa ohjeessa 3859/022/2008 . Ohje löytyy internetistä työ- ja elinkeinoministeriön sivuilta www.tem.fi.

5.4. Vaatetus

Siviilipalvelusvelvollinen voi käyttää omia vaatteitaan, elleivät palvelustehtävät edellytä palveluspaikan osoittamia vaatteita. Omista vaatteista ei kuitenkaan suoriteta korvausta, eikä palveluspaikka ole velvollinen kunnostamaan tai puhdistamaan niitä.

Palveluspaikan on hankittava omalla kustannuksellaan palvelustehtävien edellyttämät erityiset vaatteet ja varusteet, samoin kuin työssä tarvittavat henkilökohtaiset suojarusteet, ja huolehdittava niiden kunnossapidosta.

5.5. Terveystenhoito

Siviilipalvelusvelvolliselle ilmaiseen terveydenhooltoon sisältyvät palvelusaikana palveluksen suorittamiseksi välttämättömät lääkärin palvelut ja lääkärin määräämä tarpeellinen hoito esim. lääkkeet palveluksen suorittamiseksi. Terveystenhoidon järjestämisestä palvelusaikana vastaa siviilipalveluspaikka.

Sopimukset palveluspaikan ja siviilipalvelusvelvollisen kesken mahdollisten hoitokulujen osalta eivät ole mahdollisia. Palveluspaikka on vastuussa palveluksessa olevan siviilipalvelusvelvollisen terveydenhoidosta ajasta ja paikasta riippumatta.

Palveluksesta aiheutuneesta ruumiinvammasta tai sairaudesta valtiokonttori voi suorittaa korvausta siviilipalvelusta suorittaneelle tai hänen omaisilleen sotilastapaturmalain (1211/90) mukaisesti edellytysten täytyessä. Tällaisesta ruumiinvammasta tai sairaudesta palveluspaikan on hankittava riittävät lääkärintodistukset sekä tarvittaessa annettava ilmoitus valtiokonttorille siviilipalvelusvelvollisen kotiutuessa.

Palveluspaikan korvausvastuun kannalta ei ole merkitystä sillä, onko tapaturma sattunut työ- vai vapaa-ajalla tai esim. palvelusaikana lomamatkan yhteydessä kotimaassa tai ulkomailla. Palveluspaikat voivat ottaa sairauskuluvakuutuksen siviilipalvelusvelvolliselle. Mahdollisuus ottaa vakuutus ei kuitenkaan koske valtion laitoksia.

Tulotarkastus

Siviilipalvelusvelvolliselle on suoritettava lääkärintarkastus, jossa tutkitaan hänen terveydentilansa ja palveluskelpoisuutensa, kolmen viikon kuluessa siviilipalveluksen alkamisesta. Mikäli tarkastusta ei ole tehty koulutusjakson aikana, tarkastuksen tekovelvollisuus on palveluspaikalla. Ennen tätä siviilipalvelusmiestä ei saa määrätä huomattavaa fyysistä ponnistusta vaativaan työhön. Palveluksen alkuun sijoittuva terveystarkastus on pakollinen ja tarpeesta riippumaton. Tarkastuksen yhteydessä on oltava mahdollisuus saada jäykkäkouristus- ja kurkkumätärokotus. Siviilipalvelusvelvollisen on vahvistettava nimikirjoituksellaan ilmoitus terveydentilastaan lääkärintarkastuskorttiin.

Siviilipalveluksen jatkuessa terveystarkastus tehdään ainoastaan siviilipalvelusvelvollisen niin pyytäessä tai siviilipalveluspaikan havaitseman tarpeen perusteella.

Sairauden ja tapaturman hoito

Palvelusaikana siviilipalvelusvelvollisella on oikeus saada lääkärin määräämää palveluksen suorittamiseksi välttämätöntä hoitoa ja lääkitystä, joiden kustannuksista palveluspaikka vastaa. Palveluspaikka ei korvaa vitamiineja ja hivenaineita. Fysikaalista hoitoa ei yleensä korvata, ellei kyseessä ole palveluksen jatkamisen kannalta välttämätön hoito.

Siviilipalvelusvelvollisen terveydenhuoltoa koskeva sopimus voidaan tehdä esimerkiksi terveyskeskuksen tai paikallisen virka- tai muun yleislääkärin kanssa, ellei palveluspaikalla ole omaa lääkäriä. Siviilipalveluskeskus toimittaa siviilipalvelusvelvollisen lääkärintarkastuskortin palveluspaikalle suljetussa kirjekuoressa. Palveluspaikka toimittaa itse tai ao. palvelusvelvollisen toimesta kuoren suljettuna edelleen hoitavalle lääkärille.

Siviilipalvelusvelvollisen on ilmoitettava hoidon tarpeesta palveluspaikalle ja hakeuduttava sen osoittamaan lääkärin hoitoon. Pakottavista syistä, kuten tarvittaessa viikkovapaalla kiireellistä hoitoa, siviilipalvelusvelvollinen voi käyttää myös muun lääkärin palveluja. Tästä on viivytyksettä ilmoitettava palveluspaikalle. Aiheellisissa tapauksissa palveluspaikka on velvollinen korvaamaan kustannukset ainakin siltä osin, mitä ei korvata sairausvakuutusta koskevien säännösten perusteella. Loma katsotaan keskeytyneeksi lääkärintodistuksessa määrätystä sairausloman alkamispäivästä, jos loma luetaan palvelusaikaan. Yleislääkärin läheteellä tai palveluspaikan suositumuksella muulloinkin siviilipalvelusvelvollinen voi hakeutua erikoislääkärin vastaanotolle tai muihin jatkotoimenpiteisiin. Tarkastus- ja hoitomerkinnot tehdään lääkärintarkastuskorttiin tai liitetään siihen.

Palveluspaikka määrää lääkärinlausunnon perusteella palvelushelpotukset, kuten sairausloman tai vapauttamisen joistakin palvelustehtävistä. Siviilipalvelusvelvollisen kotiuttamisesta kesken palvelusajan terveydentilan perusteella on määrätty kohdassa 9.2. Hoidon jäädessä kesken kotiuttamisen vuoksi palveluspaikan lääkärin tulee tarvittaessa huolehtia siitä, että siviilipalvelusvelvollinen ohjataan jatkohoitoon.

Hammashuolto

Siviilipalvelusvelvollisen hammashuollossa pääpaino on ehkäisevässä ja säilyttävässä hoidossa sekä yleiseen terveydentilaan vaikuttavien hammassairauksien diagnosoimisessa ja hoidossa. Määräaikaistarkastuksen yhteydessä siviilipalvelusvelvolliselle annetaan tarvittava ehkäisevä hammashoito.

Hoito on yleensä tarkoituksenmukaisinta toteuttaa palvelusvelvollisen kotikunnan hammashuollon piirissä. Akuuteissa tilanteissa myös yksityislääkäri voi olla tarpeen. Tarkoituksenmukaisen hoidon antamiseksi palveluspaikka sopii valitsemansa hammaslääkärin kanssa hoitosuunnitelmasta ja kustannuksista. Hampaiston suositeltu tarkastusväli on noin yksi vuosi.

Protetiikka ei sisälly palveluspaikan korvattavaan hammashoitoon, paitsi jos hampaat tai proteesi ovat vahingoittuneet tai kadonneet palvelukseen liittyvässä tapaturmassa.

Silmälasiens hankinta

Palveluspaikka korvaa siviilipalvelusvelvollisen näkökyvyn parantamiseksi tarpeellisten silmälasien uusimisen tai hankkimisen.

Korvaus suoritetaan linssien osalta seuraavilla edellytyksillä. Siviilipalvelusvelvolliselle ei hankita silmälaseja, joiden sfäärinen vahvuus on vain +0,50 ja -0,25 dioptrian välillä tai sylinterivahvuus enintään +/-0,25 dioptriaa. Ainakin toisen linssin on oltava vahvempi. Lisäksi alle 0,25 dioptrian suuruinen lasien muutos hyväksytään ainoastaan lääkärinlausunnon perusteella. Muovilinssit voidaan rinnastaa lasisiin, jos hintaero ei ylitä 20 %. Erikoislinssijä ei korvata, ellei lääkäri ole määrännyt niitä.

Laseista korvataan yhteensä korkeintaan 120 euroa. Jos siviilipalvelusvelvollinen haluaa tätä kalliimmat lasit, hän maksaa itse erotuksen.

Jos ennen siviilipalvelusta hankitut silmälasit ovat palvelusta suorittaessa työ- tai koulutustuntien aikana ilman siviilipalvelusvelvollisen omaa syytä rikkoutuneet, lasit on korjattava entisiä vastaaviksi, tai korjauskelvottomien tilalle on hankittava uudet käyttöominaisuuksiltaan entisiä vastaavat. Tämä koskee sekä linssijä että sankoja. Tahallisisa ja selvästi huolimattomuudesta aiheutuvisa tapauksissa uusia silmälaseja ei korvata.

Piilolinssien katoamisesta tai rikkoutumisesta ei suoriteta korvausta. Jos silmälääkärin lausunnon mukaan tavallisilla silmälaseilla ei saavuteta samaa tulosta kuin piilolinssijä, tai niiden käyttö on muutoin perusteltua lääketieteellisesti tai halvemman hinnan vuoksi, piilolasit korvataan kuten silmälasit.

Kotiuttamistarkastus

Siviilipalvelusvelvolliselle on tehtävä lääkärintarkastus myös palvelusajan lopussa. Jos hän ilmoittaa olevansa terve eikä halua tarkastusta, se voidaan jättää suorittamatta, jollei palveluspaikalla ole tarkastukseen erityisiä syitä, esimerkiksi ilmoitus sotilastapaturmalain mukaista korvausta varten. Vaikka tarkastusta ei tehtäisikään, siviilipalvelusvelvollisen on nimikirjoituksellaan vahvistettava lääkärintarkastuskorttiin ilmoitus terveydentilastaan.

5.6. Siviilipalvelusvelvollisten terveydenhuolto, riskien vähentämismahdollisuudet ja vakuutusurva

Siviilipalvelusvelvollisen terveydenhuolto lomilla Suomessa ja ulkomailla

Siviilipalvelusvelvollisen matkustusoikeutta palvelusaikana ei voida suoranaisesti rajoittaa, eikä matkustamista ulkomaille voida kieltää. Sen sijaan HL-lomat voidaan tulla tasaisesti koko palvelusaikana, eikä useiden viikkojen yhtäjaksoisia lomia tule antaa.

Siviilipalvelusvelvollisen on hakeuduttava ensisijaisesti palveluspaikan osoittaman lääkärin hoitoon, elleivät pakottavat syyt edellytä muun lääkärin hoitoa. Hoitoon hakeutumisesta on aina välittömästi ilmoitettava palveluspaikalle. Matkustettaessa Suomessa on hakeuduttava terveystieteiden tai julkiseen sairaalaan, tai palveluspaikan sopimaan yksityiseen hoitopaikkaan.

Ulkomailla harvoin on käytettävissä sopimuksen mukaista tai ilmaista julkista terveydenhuoltoa, joten siviilipalvelusvelvollisen on hakeuduttava yksityislääkärin hoitoon tai julkiseen sairaalaan joka laskuttaa hoitotoimenpiteistä. Lisäksi eräissä EU:n ulkopuolisissa maissa saattaa sairaala edellyttää etukäteismaksua tai maksusitoumusta. Tällöin siviilipalvelusvelvollisen itse ottama matkavakuutus takaa yleensä hoidon aloittamisen, muttei välttämättä vapautaa työpalvelupaikkaa maksuvelvoitteesta.

Siviilipalvelusvelvollisen oman vakuutusurvan kattavuus

Siviilipalvelusvelvollisen itse ottaman vakuutusurvan kattavuudessa siviilipalvelun aikana on vakuutusyhtiökohtaisia eroavaisuuksia, joten kysymystä on arvioitava tapauskohtaisesti ja neuvoteltava oman vakuutusyhtiön kanssa.

Yleiset markkinoilla olevat matkustajavakuutukset ovat ns. toissijaisia vakuutuksia eivätkä ne vähennä palveluspaikan korvausvastuuta, sillä vakuutusyhtiö voi vaatia lain nojalla kaikkia tai osaa hoitokustannuksista palveluspaikalta takaisin. Sen sijaan siviilipalvelusvelvollisen kannalta kriittinen kysymys on hoidon saatavuus ulkomailla, mikäli esim. sairaala vaatii etukäteismaksua tai matkavakuutusta ennen hoidon aloittamista. Tällainen ongelma saattaa tulla eteen EU:n ulkopuolelle matkustettaessa, joten matkavakuutus toimii siviilipalvelusvelvollisen hoitokulujen vakuutena hoitavalle sairaalalle. Näin ollen siviilipalvelusvelvollisen itse ottama ja maksama matkavakuutus on ulkomaille matkustettaessa erittäin suositeltava jo matkustajan oman edun kannalta.

Tapaturma- ja hoitokuluvakuutukset Suomessa ovat pääsääntöisesti myös toissijaisia vakuutuksia, eli vakuutusyhtiöllä on oikeus lain nojalla vaatia korvauksia takaisin palveluspaikalta. Toisaalta kotimaassa siviilipalvelusvelvollisen terveydenhuolto voidaan järjestää terveyskeskuksessa tai julkisessa sairaalassa, jolloin hoitokustannukset ovat pääsääntöisesti ennalta arvioitavissa.

Siviilipalveluspaikan ottama vakuutus

Eräät vakuutusyhtiöt tarjoavat siviilipalveluspaikoille vakuutustuotteita, joilla voidaan kattaa kokonaan tai osittain siviilipalvelusvelvollisen terveydenhoitokustannuksia. On syytä kuitenkin huomioida, etteivät vakuutukset kata siviilipalveluspaikalle kuuluvien terveydenhuoltoon liittyvien välineiden, kuten esim. silmälasien hankintaa. Vakuutusturvan kattavuudesta on syytä neuvotella ja varmistaa, että vakuutusyhtiö on ymmärtänyt siviilipalveluslain määräykset.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole vakuutusta siviilipalvelusvelvollisille. Siviilipalveluslain nojalla voidaan kuitenkin joissain tilanteissa korvata siviilipalvelusvelvollisesta aiheutuneet poikkeuksellisen suuret kulut, joista siviilipalveluspaikan ei voida katsoa kohtuudella selviävän. Korvausmenettely on poikkeuksellinen ja edellyttää ensin yhteydenottoa työ- ja elinkeinoministeriöön.

Sotilastapaturmalaki

Sotilastapaturmalain nojalla korvataan tapaturma, joka on sattunut palveluspaikalla tai siihen kuuluvalla alueella taikka palveluksen edellyttämällä matkalla. Korvausta maksetaan myös tapaturmasta, joka on sattunut palvelusajaksi laskettavalla vapaa-ajalla (ei kuitenkaan HSL-lomalla). Korvausta maksetaan kuitenkin vasta palveluksen päätyttyä ja hoitokuluista vastaa edelleen siviilipalveluspaikka palveluksen päättymiseen asti.

Näin ollen sotilastapaturmalaki ei ole siviilipalveluspaikan vastuuta vähentävä vaan siviilipalvelusvelvollisen palvelun jälkeisen ajan turva. Siviilipalvelusvelvollinen itse (tai omaiset) vastaavat korvauksen hakemisesta palvelun päätyttyä.

Siviilipalveluspaikan mahdollisuudet vähentää riskiään

- ottamalla vakuutus (mikäli mahdollista)
- myöntämällä tasaisesti lomaa palvelusajalle, jolloin pitkät ulkomaanmatkat eivät ole mahdollisia
- keskustelemalla siviilipalvelusvelvollisen kanssa hänen (ulkomaan) matkasunnitelmistaan ja arvioimalla siitä mahdollisesti aiheutuvia kustannuksia
- kotiuttamalla siviilipalvelusvelvollinen, mikäli hän joutuu pitkäaikaiseen sairaalahoitoon (kotiuttaminen terveydentilan perusteella on mahdollista vain vakavan sairauden, tapaturman tai pitkän yli 2 viikkoa kestävänsä sairausloman jälkeen. Myös useat lyhyet sairauslomat jatkuessaan useita kuukausia ovat syy kotiuttamiselle.)

6. Huumausaineen käyttöä selvittävä tutkimus

Huumausaineen käyttöä selvittävä tutkimus voi olla osa siviilipalvelusvelvollisen terveystarkastusta. Tällöin testaus perustuu siviilipalvelusvelvollisen suostumukseen. Tiettyjen edellytysten täytyessä siviilipalveluskeskus tai siviilipalveluspaikka voi velvoittaa siviilipalvelusvelvollisen esittämään huumausainetestiä koskevan todistuksen.

Siviilipalveluspaikka saa käsitellä huumausainetestiin merkittyjä tietoja ainoastaan silloin, kun siviilipalvelusvelvollinen on itse toimittanut todistuksen siviilipalveluspaikalle. Siviilipalveluspaikalla ei ole oikeutta oma-aloitteisesti saada kyseisiä tietoja terveydenhuollosta.

Testin toimittamisvelvoite edellyttää, että siviilipalveluspaikalla on perusteltu syy epäillä, että siviilipalvelusvelvollinen on huumausaineiden vaikutuksen alaisena palveluksessa tai että hänellä on riippuvuus huumausaineista ja että testaaminen on välttämätöntä palveluskelpoisuuden selvittämiseksi. Lisäksi edellytetään, että siviilipalvelusvelvollinen toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagointikykyä. Intressejä, joita mainittujen työtehtävien suorittaminen voi vaarantaa, ovat siviilipalvelusvelvollisen oma tai toisten henkilöiden henki, terveys, paloturvallisuus ja työturvallisuus. Lisäksi vaarannettuna voisi olla maanpuolustus ja valtion turvallisuus, ympäristö, liike- ja ammatillisaisuudet, liikenneturvallisuus, tietojen suoja ja tietoturvallisuus.

Siviilipalvelusvelvollinen voidaan velvoittaa esittämään huumausainetestiä koskeva todistus myös silloin, kun hän hoitaa tehtäviä, joihin pysyväisluonteisesti ja olennaisesti kuuluu ilman muiden henkilöiden läsnäoloa tapahtuvaa alaikäisen kasvatusta, opetusta, hoitoa tai muuta huolenpitoa taikka muuta työskentelyä henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa alaikäisen kanssa.

7. Palvelusrikkomukset ja kurinpito

7.1. Palvelusrikkomus ja kurinpitorangaistukset

Siviilipalvelusvelvollinen on velvollinen suorittamaan tunnollisesti hänelle määrätyt palvelustehtävät sekä noudattamaan palveluspaikan antamia, siviilipalveluksen järjestämiseksi ja suorittamiseksi tarpeellisia määräyksiä. Siviilipalvelusvelvolliselle asetettujen rajoitusten tulee johtua suoranaisesti palvelusvelvollisuuden täyttämisestä. Palvelusvelvollisuuden rikkomisesta tai laiminlyönnistä (=palvelusrikkomus) siviilipalvelusvelvolliselle määrätään kurinpitorangaistus.

Siviilipalveluspaikan vastuuhenkilö tekee siviilipalveluskeskukselle kirjallisen palvelusrikkomusilmoituksen saatuaan tiedon palvelusrikkomuksesta. Ilmoitus tehdään työ- ja elinkeinoministeriön lomakkeella palvelusrikkomusilmoitus (TEM0.87), joka löytyy osoitteesta www.sivarikeskus.fi. Palvelusrikkomusasia voidaan jättää sillensä tai suullisen huomautuksen varaan, jos asia on merkitykseltään vähäinen. Siviilipalveluskeskus suorittaa palvelusrikkomusilmoituksen saatuaan tutkinnan palvelusrikkomuksen selvittämiseksi ja määrää kurinpitorangaistuksen.

Palvelusrikkomuksista määrättäviä kurinpitorangaistuksia ovat

- 1) kirjallinen varoitus,
- 2) työtä yli säännönmukaisen työajan (enintään neljä tuntia päivässä enintään viiden päivän ajan rangaistuskertaa kohti) ja
- 3) päivärahan menetys (korkeintaan kaksi kertaa ja enintään 30 päivältä rangaistuskertaa kohti)
- 4) henkilökohtaisten loma-oikeuksien menetys (enintään neljä päivää rangaistuskertaa kohti).

Samasta rikkomuksesta saa määrätä ainoastaan yhtä rangaistuslajia olevan kurinpitorangaistuksen. Useista samanaikaisesti tehdyistä rikkomuksista voidaan määrätä yksi rangaistus. Kurinpitorangaistuksen on oltava oikeudenmukaisessa suhteessa rikkomukseen. Siviilipalveluskeskus voi jättää kurinpitorangaistuksen määräämättä tai jättää asia suullisen huomautuksen varaan, jos palvelusrikkomus on johtunut olosuhteet huomioon ottaen anteeksi annettavasta huolimattomuudesta, ajattelemattomuudesta tai tietämättömyydestä taikka jos rikkomusta on muuten pidettävä vähäisenä.

Huomattava on, että *kirjallinen varoitus* kurinpitorangaistuksena edellyttää siviilipalveluslain 71 §:ssä säädettyä määrämuotoista menettelyä, kun taas rangaistuksiin sisältyvätön *huomautus* vähäpäätöisistä rikkomuksista ei edellytä määrämuotoa vaan voi olla suullinenkin. *Kurinpitorangaistuksiin* kuuluva päivärahan menetys on pidettävä erillään luvattomasta poissaolosta *tosiasiallisena* seuraamuksena aiheutuvasta päivärahan menetyksestä.

Siviilipalvelusvelvollinen voi hakea kurinpitorangaistusta koskevaan päätökseen muutosta siviilipalveluslain 97 §:n mukaisesti. Säännöksessä on säädetty myös palveluspaikan tehtävistä muutoksenhake-muksen johdosta. On korostettava palveluspaikan velvollisuutta toimittaa asiakirjat viipymättä eli muutaman päivän kuluessa valitusviranomaiselle.

Muutoksenhaku estää yleensä kurinpitopäätöksen täytäntöönpanon. Täytäntöönpanoon voidaan kuitenkin ryhtyä, jos se muutoin ei olisi mahdollista siviilipalvelusvelvollisen jäljellä olevan palvelusajan lyhyden vuoksi. Tavoitteena on valitusviranomaisen ratkaisu alle kuukauden kuluessa.

7.2. Luvaton poissaolo

Luvattomasta poissaolosta seuraa aina paitsi päivärahan, myös mahdollisen ruokarahan menetys. Luvattomia poissaolovuorokausia ei myöskään lasketa palvelusaikaan.

Täydeksi poissaolovuorokaudeksi katsotaan poissaolo siviilipalvelusvelvolliselle määrätystä työpäivästä. Poissaolo lasketaan ajankohdasta, jolloin palvelusvelvollisen olisi tullut olla palveluksessa, ajankohtaan, jolloin hän saapuu sinne. Sairaus tai tapaturma hyväksyttävänä poissaolon syynä edellyttää siviilipalvelusvelvolliselta lääkärinlausuntoa tai terveystieteiden tai vastaavan antamaa todistusta.

Koulutuksen osalta on huomattava, että siviilipalvelusvelvollinen on velvollinen täsmällisesti osallistumaan hänelle järjestettyyn koulutukseen, jollei häntä ole siitä erikseen vapautettu. Siviilipalveluskeskuksen on huolehdittava siitä, että opettajat valvovat läsnäoloa esimerkiksi pitämällä päiväkirjaa.

Jos luvaton poissaolo jatkuu yhtäjaksoisesti vähintään 14 päivää, Kansaneläkelaitokselle on sotilasavustusta varten ilmoitettava palveluksen keskeytymisestä ja myöhemmin sen jatkumisesta.

Seuraavassa on esimerkkejä luvattoman poissaolon seuraamuksista. Lähtökohtana esimerkeissä on, että siviilipalvelusvelvollisen säännönmukaiseksi työajaksi on määrätty kello 8.00 - 16.15 maanantaista perjantaihin.

1. Siviilipalvelusvelvollinen tulee maanantaina töihin vasta kello 10.30. Kysymyksessä ei ole täysi poissaolovuorokausi, joten tosiasiallisia seuraamuksia ei tule. Sen sijaan kurinpitorangaistus on mahdollinen, kuitenkin lain 71 § huomioon ottaen.

2. Siviilipalvelusvelvollinen ei tule maanantaina töihin. Tosiasialliset seuraamukset toteutuvat automaattisesti, joten seurauksena on päivärahan ja mahdollisen ruokarahanmenetys yhdeltä päivältä. Kotiuttaminen siirtyy yhdellä päivällä. Kurinpitorangaistus voidaan määrätä lain 71 § huomioon ottaen.

3. Siviilipalvelusvelvollinen poistuu luvatta palveluksesta perjantaina puolilta päivin ja palaa vasta tiistaina. Luvattomien poissaolojen väliin jäävä viikkovapaa luetaan luvattomaksi poissaoloksi. Päivärahan ja mahdollisen ruokarahan menetys seuraavat kolmelta päivältä (viikonlopulta ja maanantailta). Kotiuttaminen siirtyy kolmella päivällä. Mahdollisen kurinpitorangaistuksen osalta viitataan edellä sanottuun.

Jos palvelusvelvollinen jää luvatta saapumatta palvelukseen tai poistuu sieltä, palveluspaikan on viivytyksettä selvittävä syy poissaololle. Tarvittaessa palveluspaikan on pyydettävä oman paikkakuntansa tai palvelusvelvollisen kotipaikkakunnan poliisilta virka-apua palvelusvelvollisen etsimiseksi ja palvelukseen toimittamiseksi. Poliisi toimittaa palveluspaikkaan joko palvelusvelvollisen, selvityksen laillisesta esteestä (esimerkiksi lääkärinlausunnon) tai palvelusvelvollisen kirjallisen ilmoituksen, jossa hän kieltäytyy suorittamasta siviilipalvelusta. Viiden poissaolopäivän jälkeen palveluspaikan on tehtävä etsintäkuulutus. Etsintäkuulutus on tilanteen muututtua peruutettava.

7.3. Rikosilmoitus

Siviilipalvelusrikoksesta on säädetty lain 75 §:ssä ja rikosilmoituksesta lain 78 §:ssä. Rikosilmoituksen tekee siviilipalveluskeskus siviilipalveluspaikan toimittaman palvelusrikkomusilmoituksen perusteella.

Rikosilmoitus tehdään, jos palvelusvelvollinen

- 1) laiminlyö tiedonantovelvollisuutensa,
- 2) laiminlyö täydennyspalvelusvelvollisuutensa,
- 3) jättää saapumatta peruskoulutukseen tai työpalveluun, lopettaa sen tai ilmoittaa kirjallisesti kieltäytyvänsä siviilipalveluksesta,
- 4) huolimatta hänelle määrätystä kurinpitorangaistuksesta edelleen olennaisesti laiminlyö palvelusvelvollisuutensa (siviilipalvelusrikos),

- 5) jättää saapumatta ylimääräiseen palvelukseen tai palvelukseen liikekannallepanon aikana tai
- 6) huolimatta hänelle määrätystä kurinpitorangeistuksesta edelleen olennaisesti laiminlyö palvelusvelvollisuutensa ylimääräisen palveluksen tai liikekannallepanon aikana.

Kohdassa 3 edellytetään laiminlyöntiä, jota voidaan pitää enemmän kuin vähäisenä myöhästymisenä. Harkinnassa otetaan huomioon muun muassa poissaolon pituus; syyt, joista saapumatta jääminen johtuu; ja se, miten suurta haittaa tai vahinkoa poissaolosta on aiheutunut. Tilanne edellyttää palveluspaikalta tarkkaa harkintaa sen suhteen, onko palvelusrikkomusilmoitus tarpeen tehdä vai voidaanko asia hoitaa kohdan 6.2. määräysten mukaisesti. Pääsääntöisesti palvelusrikkomusilmoitus tehdään vasta, kun palveluspaikkaan on toimitettu kirjallinen ilmoitus siviilipalveluksesta kieltäytymisestä. Sama koskee tilannetta, jossa henkilö lopettaa siviilipalveluksen. Palveluksen lopettamiselta palvelusrikkomusilmoituksen perusteena vaaditaan sellaista olennaista, useampaa viikkoa kestänyttä poissaoloa, jota ei voida tulkita tilapäiseksi ja johon siviilipalvelusvelvollinen ei ole esittänyt pätevää syytä.

Tarkoitus on, että vähäiset palvelusvelvollisuuden rikkomukset hoidetaan kurinpitorangeistuksin. Jos nämä eivät tehoa, vaan siviilipalvelusvelvollinen edelleen *olennaisesti* rikkoo palvelusvelvollisuuttaan, eikä palveluskelpoisuuden tarkistukseen ole perusteita, rikosilmoitus voidaan tehdä kohdan 4 perusteella. Palvelusrikkomusilmoitus edellyttää palveluspaikalta perusteltua käsitystä siitä, ettei kurinpitorangeistuksilla olisi merkitystä siviilipalvelusvelvollisen ojentamisessa. Ennen kuin rikosilmoitusta ryhdytään tekemään lähinnä kohdan 4 perusteella, palveluspaikan tulee pohtia, olisivatko siviilipalvelusvelvollisen käytöksen syynä esimerkiksi mielenterveydelliset ongelmat tai päihteiden epäilty väärinkäyttö. Tarvittaessa palvelusvelvollinen voidaan määrätä lääkärintarkastukseen, jossa arvioidaan hänen palveluskelpoisuutensa. Lääkärintarkastuksen perusteella siviilipalvelusvelvollinen voidaan kotiuttaa terveydellisistä syistä. Jos taas käytöksen syynä on pikemminkin pidettävä sopeutumattomuutta juuri kyseiseen palveluspaikkaan, palveluspaikan tulee harkita hakemuksen tekemistä palvelusvelvollisen siirtämiseksi toiseen palveluspaikkaan.

8. Siviilipalvelusvelvollisen henkilöasiakirjat

Siviilipalvelusvelvollisen henkilöasiakirjoja, henkilö- ja lääkärintarkastuskorttia liitteineen, on säilytettävä lukitussa paikassa, ja niiden käytössä on noudatettava huolellisuutta ja luottamuksellisuutta. Lomakemallit ovat liitteinä 1 ja 2. Asiakirjat ovat osa siviilipalveluslaissa säädettyä siviilipalvelusrekisteriä. Henkilöasiakirjat siirretään uuteen palveluspaikkaan siviilipalvelusvelvollisen siirtyessä sinne.

Siviilipalvelusvelvollisen kotiututtua henkilöasiakirjat lähetetään välittömästi siviilipalveluskeskukseen yhdessä kotiuttamisilmoituksen kanssa. Ilmoituksessa on mainittava palvelusaika ja kotiuttamisperuste. Kotiuttamisen perusteena ollut lääkärintarkastus lähetetään myös siviilipalveluskeskukseen.

Henkilökortin täyttäminen

Henkilökorttiin merkitään

- nimi
- henkilötunnus
- siviilipalveluskeskus
- palvelusaika
- puolustusvoimien aluetoimisto, jonka alaisuuteen palvelusvelvollinen kuuluu (lyijykynällä)
- kotipaikka (lyijykynällä)
- äidinkieli
- osoite ja puhelin (lyijykynällä) sekä
- koulutus ja ammatti (lyijykynällä).

Palveluspaikka huolehtii henkilökortin tietojen ajankohtaisuudesta ja oikeellisuudesta, samoin kuin lomien ja kiintiön puitteissa annettujen edestakaisten maksuttomien lomamatkojen ("ML, Ilmaismatkat viikkovapaille yms.") määrän merkitsemisestä (ks. siviilipalvelusvelvollisten matkoja koskevat määräykset).

Kohta "Yhteensä" täytetään lyijykynällä, jos palvelusvelvollisella on vielä palvelusaikaa jäljellä hänen lähtiessään palveluspaikasta (esim. siirto palveluspaikasta toiseen, kotiuttaminen kesken palveluksen jne.) Täysin palvelleena kotiutettavan kohdalla ei käytetä lyijykynää.

Palveluspaikka merkitsee henkilökorttiin palvelustapahtumat, joita ovat esimerkiksi

- palveluksen alkaminen
- siirto toiseen palveluspaikkaan
- kotiuttaminen (kotiuttamisperuste mainittava)
- kurinpitorangaistukset
- luvattomat poissaolot (ylipalvelu näkyville erikseen) ja
- yli viikon pituiset sairauslomat kotihoidossa.

Koulutusjaksolta työpalveluun siirryttäessä siviilipalveluskeskus merkitsee henkilökorttiin rikosrekisteriotteen tarkastuspäivän (lasten ja nuorten kanssa työskentelevät).

Luvaton poissaolo tai pidätettynä tai vangittuna olo merkitään kellonajan tarkkuudella, mutta palvelusaikaa laskettaessa otetaan huomioon vain täydet vuorokaudet (ts. poissaolo siviilipalvelusvelvolliselle määrätystä työpäivästä). Korttiin merkitään myös, jos valitusviranomainen on muuttanut kurinpitorangaistusta.

Laskettu kotiuttamispäivä voidaan merkitä etukäteen lyijykynällä. Tiedot tulee varmentaa palvelusaikalaskurilla siviilipalvelusvelvollisen päättäessä palvelustaan.

Lääkärintarkastuskortin täyttäminen

Siviilipalvelusvelvollisen lääkirintarkastuskorttiin merkinnät tekee lähinnä palveluspaikan siviilipalvelusvelvolliselle osoittama lääkäri.

Siviilipalveluksen alussa siviilipalvelusvelvollisen on vahvistettava tieto terveydentilastaan korttiin. Myös täysin palvelleena kotiutettavan on kotiutettaessa allekirjoituksellaan vahvistettava ilmoitus terveydentilastaan. Allekirjoitus on pyydettävä, vaikka siviilipalvelusvelvolliselle ei tehtäisikään kotiuttamistarkastusta. Ilmoituksella on merkitystä jälkeenpäin lähinnä sotilastapaturmalain mukaisen korvausasian käsittelyssä.

Siviilipalveluskeskus lähettää palveluspaikalle palvelusvelvollisen lääkärikortin suljetussa kirjekuoressa. Kuori toimitetaan avaamattomana palvelusvelvollista hoitavalle lääkärille. Palveluspaikan toimesta kuori avataan ainoastaan palvelusvelvollisen läsnäollessa ja vain edellä mainittuja terveydentilan vahvistuksia varten.

Siviilipalvelustodistus

Siviilipalvelustodistus on siviilipalvelusvelvollisen todistus palveluksen suorittamisesta ja palvelusaikana henkilötodistus esim. varusmiesalennuksia varten.

Palveluspaikka voi palvelusaikana hävittää huonokuntoiseksi menneen todistuksensa ja kirjoittaa tilalle uuden. Siviilipalveluskeskus tai työ- ja elinkeinoministeriö voi pyydettäessä antaa kotiuttamisen jälkeen hävinneen siviilipalvelustodistuksen tilalle kirjallisen todistuksen.

Siirrettäessä siviilipalvelusvelvollinen palveluspaikasta toiseen entistä todistusta ei hävitetä, vaan kukin paikka täyttää osaltaan oman todistuksen. Todistukset liitetään yhteen, ja yksi valokuva riittää etusivulla.

9. Siviilipalvelusajan laskeminen

Palveluspaikka vastaa siviilipalvelusvelvollisen kotiuttamisesta lainmukaisen palvelusajan kuluttua. Siviilipalveluskeskus määrää varusmiespalvelusta suorittaneen jäljellä olevan siviilipalvelusajan. Sama koskee ehdonalaiseen vapauteen siviilipalvelusta suorittamaan siirtyvää.

Palvelusaikaan lasketaan

- palveluksen alkamispäivä
- kotiuttamispäivä
- työpäivät
- viikkovapaat
- henkilökohtaiset lomat
- kuntoisuuslomat
- isyysvapaat
- sairaslomat
- suoritettu varusmiespalvelus kertoimen mukaisesti ja
- ehdonalaiseen vapauteen siirtyneen suoritettu vankeusrangaistus siviilipalvelusrikokseen tai vastaavaan aikaisemman lain mukaisen rikoksen johdosta kertoimen mukaan.

Palvelusaikaan ei lasketa

- HSL-lomia
- luvattomia poissaolovuorokausia (kts. kohta 6.2.)
- tahallisesti itse aiheuttamansa vamman tai sairauden vuoksi palvelukseen kykenemätön
- rikoksesta epäiltynä tai vangittuna.

Suoritettun varusmiespalveluksen hyvittäminen

a) Suoritettu varusmiespalvelusaika otetaan **6.7.1998 tai sen jälkeen varusmiespalveluksen aloittaneiden JA siviilipalveluksen 1.1.2008 tai sen jälkeen aloittaneiden** (siviilipalvelusaika 362 päivää) osalta huomioon kertoimella

- 2,01 jos palvelusvelvollisen varusmiespalvelusajaksi on määräytynyt 180 päivää, tai jos hän on siirtynyt siviilipalvelukseen alokasaikana ennen kuin varusmiespalvelusaika on ehtinyt määräytyä
- 1,34 jos palvelusvelvollisen varusmiespalvelusajaksi on määräytynyt 270 päivää ja
- 1,00 jos palvelusvelvollisen varusmiespalvelusajaksi on määräytynyt 362 päivää

b) Suoritettu varusmiespalvelusaika otetaan **6.7.1998 tai sen jälkeen varusmiespalveluksen aloittaneiden JA siviilipalveluksen ennen 1.1.2008 aloittaneiden** (siviilipalvelusaika 395 päivää) osalta huomioon kertoimella

- 2,19 jos palvelusvelvollisen varusmiespalvelusajaksi on määräytynyt 180 päivää tai jos hän on siirtynyt siviilipalvelukseen alokasaikana ennen kuin varusmiespalvelusaika on ehtinyt määräytyä
- 1,46 jos palvelusvelvollisen varusmiespalvelusajaksi on määräytynyt 270 päivää
- 1,09 jos palvelusvelvollisen varusmiespalvelusajaksi on määräytynyt 362 päivää
- 1,20 jos palvelusvelvollisen palvelusajaksi on määräytynyt 330 päivää (aseeton palvelus).

c) Suoritettu varusmiespalvelus otetaan **ennen 6.7.1998 varusmiespalveluksen aloittaneiden** osalta huomioon kertoimella

- 1,65 jos palvelusvelvollisen varusmiespalvelusajaksi on määräytynyt 240 päivää
- 1,39 jos palvelusvelvollisen varusmiespalvelusajaksi on määräytynyt 285 päivää
- 1,20 jos palvelusvelvollisen palvelusajaksi on määräytynyt 330 päivää (aseeton palvelus).

Jollei kertolaskun tulos ole kokonaisluku, tulos pyöristetään ylöspäin kokonaisiksi päiviksi. Ehdonalaiseen vapauteen siviilipalvelusrikoksesta tuomittua vankeusrangaistusta suorittamasta siirtyneelle suoritettu vankeusrangaistus otetaan huomioon siten, että yksi päivä vankeudessa vastaa kahta päivää siviilipalveluksessa.

10. Siviilipalvelusvelvollisen kotiuttaminen

10.1. Kotiuttaminen täysin palvelleena

Siviilipalveluspaikka kotiuttaa siviilipalvelusvelvollisen, kun hän on suorittanut palvelusvelvollisuutensa loppuun. Velvollisuus suorittaa siviilipalvelusta päättyy viimeistään sen vuoden lopussa, jona palvelusvelvollinen on täyttänyt 30 vuotta. Vuoden viimeisenä päivänä onkin kotiutettava sinä vuonna 30 vuotta täyttäneet siviilipalvelusvelvolliset, vaikka lakimääräistä siviilipalvelusaikaa olisi vielä jäljellä. Kotiuttamisperuste tulee mainita kotiuttamisilmoituksessa ja siviilipalvelustodistuksessa, mutta muutoin toimitaan samoin kuin täysin palvelleena kohdalla.

Kotiuttamisesta on ilmoitettava siviilipalvelusvelvolliselle ja siviilipalveluskeskukselle. Kotiuttamisilmoituksesta on käytävä ilmi siviilipalvelusvelvollisen nimi, palvelusaika ja kotiuttamisperuste, esimerkiksi "Olli Orava on suorittanut siviilipalveluksensa ajalla 2.4.2007 -30.3.2008. Hänet on kotiutettu 395 (362) päivän palvelusajan jälkeen täysin palvelleena." Kansaneläkelaitokselle on tehtävä 14 päivää ennen kotiuttamista ilmoitus, jotta sotilasavustuksen maksaminen voidaan lopettaa. Ilmoitus tehdään työ- ja elinkeinoministeriön määräämällä tavalla.

Siviilipalvelusvelvollisen henkilöasiakirjoista ja kotiuttamistarkastuksesta on määrätty edellä. Siviilipalvelusvelvolliselle luovutetaan täydennetty siviilipalvelustodistus ja pyydettyä työtodistusta vastaava todistus.

10.2. Siviilipalveluksen keskeyttäminen

Siviilipalvelusvelvollinen voidaan kotiuttaa ainoastaan siviilipalveluslain 44 §:ssä mainituilla perusteilla. Siviilipalvelusvelvollisen kotiuttaa joko siviilipalveluspaikka tai siviilipalveluskeskus kotiuttamisen perusteesta riippuen. Pelkkä siviilipalvelusvelvollisen soveltumattomuus palvelustehtäviin tai palveluspaikkaan ei ole kotiuttamisperuste, vaan mahdollinen peruste palveluspaikan siirrolle, jota odottaessa palvelusvelvollisen on edelleen jatkettava palvelustaan.

Siviilipalveluskeskus kotiuttaa

Siviilipalveluskeskus voi kotiuttaa siviilipalvelusvelvollisen, jos hän on lääkärinlausunnon mukaan pitkähkön ajan palvelukseen kykenemätön. Pitkähkö aika on harkittava tapauskohtaisesti sairauden tai vamman mukaan. Pitkähkö aika voi olla paitsi yhtäjaksoinen pitkä sairausloma, myös koostua useista lyhyehköistä, samasta sairaudesta tai vammasta aiheutuvista sairauslomista. Yleisesti aika on vähintään 2 viikkoa kestävä jakso. Siviilipalvelusvelvollista on kuultava ennen kotiuttamispäätöksen tekemistä.

Harkinnanvarainen kotiuttaminen on mahdollista myös, jos siviilipalvelusvelvollinen on tehnyt siviilipalveluspaikkaan, sen henkilökuntaan, asiakkaaseen tai omaisuuteen kohdistuvan vakavan rikoksen tai jos hän käyttäytyy palvelus- tai työturvallisuutta vakavasti vaarantavalla tavalla.

Siviilipalveluskeskuksen on ennen kotiuttamista kuultava palveluspaikkaa ja siviilipalvelusvelvollista. Työpalvelu jatkuu, kunnes siviilipalveluskeskus on tehnyt keskeyttämistä koskevan päätöksen. Viimeinen työpalvelupäivä on keskuksen päätöksentekopäivä.

Siviilipalveluspaikka kotiuttaa

Siviilipalveluspaikan on kotiutettava siviilipalvelusvelvollinen tilanteissa, joissa hänet on terveydellisten syiden perusteella vapautettu palveluksen suorittamisesta (palveluskelpoisuuden puuttuminen).

Jos siviilipalvelusvelvollinen hakee palvelusaikana lykkäystä, siviilipalveluspaikan on annettava siviilipalveluskeskukselle toimitettavan hakemuksen liitteeksi lausuntonsa. Jos hakemus hyväksytään, siviilipalveluskeskus lähettää tästä tiedon palveluspaikalle, joka kotiuttaa siviilipalvelusvelvollisen lykkäysajan alkamista edeltävänä päivänä.

Palveluspaikka kotiuttaa siviilipalvelusvelvollisen, jos hänestä on tehty rikosilmoitus siviilipalveluksesta kieltäytymisestä tai siviilipalvelusrikoksesta. Siviilipalveluskeskuksen on liitettävä rikosilmoitukseen tieto palvelusvelvollisen jäljellä olevasta palvelusajasta sekä mahdollinen kirjallinen kieltäytymisilmoitus tai jäljennökset kurinpitopäätöksistä.

Siviilipalvelusvelvollinen kotiutetaan myös muusta kuin siviilipalvelusrikoksesta tuomitun ehdottoman vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon vuoksi, jos täytäntöönpanoa ei voida lykätä. Tämä koskee myös sakon muuntorangaistusta. Muuntorangaistuksen vuoksi siviilipalvelusvelvollinen kotiutetaan täytäntöönpanon ensimmäisenä päivänä, mutta vasta sitten kun vankilasta on varmistettu, että täytäntöönpano on tosiasiallisesti alkanut. Muiden toimenpiteiden osalta viitataan kohtaan 9.1.

11. Muita ohjeita

Palvelukseensa liittyvissä oikeusasioissa ja sosiaaliturvaa koskevissa asioissa siviilipalvelusvelvollisen tulee saada asiantuntevaa apua koulutuskeskuksen kuraattorilta.

Siviilipalvelusvelvollisen aikaisemman työ- tai virkasuhteen jatkumisesta siviilipalveluksen päätyttyä on voimassa, mitä laissa (570/61) on säädetty palvelukseen kutsutun asevelvollisen työ- tai virkasuhteen jatkumisesta.

Jos siviilipalvelusvelvollinen hakee sotilasavustusta, palveluspaikan on annettava Kansaneläkelaitokselle todistus palveluksen alkamisesta. Palveluspaikan on lisäksi ilmoitettava sinne palveluksen keskeyttämisestä tai päättymisestä kuten edellä on määrätty.

Palveluspaikka antaa palvelusaikana esteettömyystodistuksen ulkomaan passia varten. Todistuksesta tulee ilmetä aika, jolle passi palveluspaikan mielestä voidaan antaa.

Tällä ohjeella kumotaan työministeriön 1.3.2006 voimaan tullut siviilipalveluksen järjestämistä ja suorittamista koskeva ohje O/4/2006.

Anssi Paasivirran po.
Hallitusneuvos

Matti Ilonen

Ylitarkastaja

Sari Alho

LIITTEET:

1. Henkilökortti
2. Lääkärintarkastuskortti
3. Siviilipalvelustodistus
4. Taulukko maksettavista ruokarahoista v. 2009
5. Malli esteettömyystodistuksesta